

Gürbüz Türk Çocuğu Dergisi ve Çocuk Siyaseti

Elif Konar

Gürbüz Türk Çocuğu dergisi, Ekim 1926 tarihinde “Çocukluğun sıhhi terbiyevi inkişafına yardım eder” ibaresiyle yayın hayatına başlar. 30 Haziran 1921’de Ankara’da kurulan Himaye-i Etfal Cemiyeti’nin Başkanı Doktor Fuad (Umay)’ın sahibi olduğu dergi, genel olarak kurumun ve yeni kurulan Cumhuriyet’in politikalarını destekler mahiyette yayın yapar.

Ayda bir çıkan derginin, 1926-28 tarihlerinde eski harflerle yayınlanan yirmi dört sayısı bir ‘çocuk’ dergisinden ziyade bir ‘çocuk gelişimi ve eğitimi’ dergisidir. Özellikle ilk sayısında daha çok ebeveyn ve eğitimcilere hitap eden dergi, 2. sayısında “Gürbüz Türk Çocuğu Müsabakası” başlatır. 3. sayıdan itibaren şiir ve hikayelere daha çok yer ayrılmaya başlanır. Bu şekliyle Gürbüz Türk Çocuğu bir aile dergisi olur. Dergi tam anlamıyla çocuk dergisi hüviyetini yeni harfli dönemde kazanır.

Gürbüz Türk Çocuğu’nda eğitim, sağlık vb. konulardaki düz yazıların dışında diğer edebi türlere ait pek çok örnek bulunmaktadır. Özel nüshalarda türlerin hemen hepsinin genel konuya uygunluğu dikkati çekmektedir (23 Nisan, Nüfus Sayımı...).

Gürbüz Türk Çocuğu’nun meydana getirmeye çalıştığı ve değindiği konulardan biri de çocuk siyasetidir. “Milli Siyasetlerin En Mühimi Çocuk Siyasetidir (S.1, s.2-3)” yazısıyla daha ilk sayıdan itibaren bu konunun önemi belirtilir. Yazı, “İnkılap ve Cumhuriyet Türkiyesi bir çocuk siyasetine süratle, şiddetle muhtaçtır. Toprağın mahdut ve istikbalin nâ-mahdut hudutlarındaki emniyet ancak bu siyasetin sayesinde ebedileşebilir. Türk Devleti’nin aslı ve asıl adı Türk Çocuğu’dur. Sakarya ne ise Türk Çocuğu odur.” cümleleriyle başlar. “Çocuk siyaseti”; “Çocuk düşmanlarına ilan-ı harp! Çocuk düşmanlarına ilan-ı harp için umumi ve daimi seferberlik!” diye özetlenir ve bu seferberliğe devlet ve milletçe başlanması gerektiği ifade edilir; “Çocuk aile ve aile Türkiye demektir. Çocuğun haksız, bakımsız ölümü Türkiye’nin nefes nefes, zerre zerre ölümüdür. O halde? Seri ve şedit işe başlayan bir çocuk siyasetine muhtacız.” Avrupa devletlerinde pek çok bakanlığın çocuk için bütçe ayırdığı hatırlatılarak, yapılması gerekenler maddelenir:

“1.Müdafâ’-a-i milliyenin bir gözü milli hudutlarda ise öteki gözü yarın yirmi yaşına gelmesini beklediği vatan çocuklarındadır.. Binaenaleyh vatan fedakârlığını omuzlarına alan bu kıymetli daire bütçe fedakârlığını da deruhte ederek yarınki Mehmedleri için her sene biraz bir şey ayırıp versin.

2.Sağlam bünyeli, sağlam kafaya irfan sokulur. Binaenaleyh maarif vekaletinden bu hususta yardım görmeği istemek hakkımızdır.

3.Nâfia sekiz milyon kilometre demiryolu yapabilir. Bunu işletecek Türk çocuklarıdır. Demir yolların üstünde çelik kollar için buradan da ufak bir bütçe tebri’i bekleriz. Avrupa’da olduğu gibi çocuklu annelerin tren ücretlerinden tenzilat gibi.

4.Maliye para ister. Maliyenin parasını bu çocuklar verir. Onları ölümden kurtardıkça hazinenin çekmeceleri dolar. Binaenaleyh maliyenin mukaddes kıskançlığı, kendi vâridat menbacıkları için mümkün olan cömertliği yapmalıdır.

5.Vatanın gürbüz çocuklarına istinat etmeyen hariciye idaresi olamayacağını biliriz. Elhasıl her vekalet asgari ve asgari bir bütçe fedakârlığı yapmalıdır.

6.Halk, her sınıf ve her meslekte bulunan halktan Himâye-i Etfâl’e aza olmak. Ve bunun için de günde on para vermeği taahhüd etmek (Himâye-i Etfâl’e aza olmak için senede bir lira vermek kafidir).

Türkiye’nin emniyet ve kurtuluşu çocuk siyasetine vabestedir.”

“Milletlerin En Büyük Derdi:-Çocuksuzluk” başlıklı yazıda da bu konuyu destekler mahiyette şu cümleler bulunmaktadır: “Milletlerin hayatı ticarete, sanayie, ziraate, askerliğe bağlıdır. Halbuki bunların hepsinin temeli ailede yetişen çocuklardır. Servet-i milliyeyi husule getiren say ve amel insanla temin edilir. İflasa doğru giden milletler parasızlıktan değil çocuksuzluktan korkmalıdır. Bir memleketin ümidini çocuklar teşkil ederler, onlar olmayınca ümit söner. (S.2, s.14-16)”

Çocuğun bir millet için ne kadar önemli olduğu sık sık belirtilmektedir. Fakat bunun yanında “nüfus meselesinde nazar-ı dikkate alınacak yalnız kemiyet değil, keyfiyettir. Ailelerin çok çocuk dünyaya getirmesi maksadı temin etmez. Sağlam çocuk, gürbüz çocuk yetiştirmenin çaresine bakmalıyız. (S.16, s.10-11)” gibi cümlelerle de yapılması gerekene dikkat çekilir.

Gürbüz Türk Çocuğu, nüfus meselesine ne kadar önem verdiğini yayımladığı yazılarla belirttiği gibi, nüfus sayımı ile ilgili “28 Teşrin-i Evvel Cuma Günü Umumi Tahrir-i Nüfusa Hazırlanınız!” manşetiyle “1927 Teşrin-i Evvel Umumi Tahrir-i Nüfus Nüshası” çıkararak da bunu göstermiş olur. Otuz iki sayfa olan bu sayıda nüfus sayımı ile ilgili bilgilendirici yazılar ve ilanlar (“Anne, baba, çocuklar hepimiz nüfusa yazılalım.”; “Anneler Babalar Çocuklar 28 Teşrin-i Evvel Cuma Günü Nüfus Günüdür. O gün hepimiz tahrir memurlarının suallerine tam ve muntazam cevap veriniz!”; “Çocuklar! 28 Teşrin-i Evvel 1927 Cuma Günü Nüfus Günüdür. Hepimiz Nüfusa Yazılalım!”; “Anneler! Babalar! Sakın Ha Unutmayınız Bizleri de Nüfusa Yazdırınız!”; “28 Teşrin-i Evvel Cuma Günü Evlerinizden Çıkmayınız!”) bulunmaktadır. Yine bu nüshada “Baş Vekil İsmet İnönü Paşa”nın “nüfusun ehemmiyeti ve şumulü hakkında” millet ve memurlar için neşrettiği iki beyanname yer almaktadır.

Bunun yanında dergi çocuk ölümüyle mücadele ve sıhhat, eğitim konularında da halkı bilinçlendirmeye çalıştığı gibi, uygun bölümlerde diğer devletlerdeki uygulamalardan örnekler vererek, gerekli mercilere yol göstermeye çalışır. Himâye-i Etfâl Cemiyeti ve mecmua kadrosundaki milletvekilliği yapan isimler de ülkenin en yetkili merciinde “çocuk” için ellerinden geleni yapma gayretindedirler.

Himâye-i Etfâl Cemiyeti’nin ve derginin en önemli ismi olan Dr. Fuad’ın kanun teklifleri örnekleri bu hususta delil özelliği taşır. 1920’de yaptığı Frenginin önlenmesi hakkındaki teklifi, bazı değişikliklerle birlikte 1921’de “Frenginin men’i ve tahdit-i sirayeti hakkında kanun” olarak kabul edilir. Dr. Fuad Bey ve beş arkadaşı, Himâye-i Etfâl Cemiyeti’ne ek gelir temin edilmesi gayesiyle kartpostallar ile matbû mektup zarflarına birer kuruş zam yapılarak elde edilecek ücretin, cemiyete bırakılması için 4 Şubat 1922’de Büyük Millet Meclisi Başkanlığı’na bir teklifte bulundular (Akın, 2000, s.34). Bu teklif kanun olarak değil, tavsiye kararı olarak kabul edilir. Himâye-i Etfâl Cemiyeti’nin halk desteğiyle kamu yararına çalışmasından dolayı Dr. Fuad kurumun bazı masraflarının devlet tarafından ücretsiz olarak karşılanabilmesi için çok sayıda çalışmada bulunur. İlk defa 1922’de Meclis’e sunduğu Cemiyet’in posta ücretlerinden muaf tutulması teklifi, 1923’te çıkarılan Posta Kanunu ile kabul edilir. Ankara Şengül Hamamı Caddesi’ndeki bir arsanın Cemiyet’e bırakılması hakkındaki teklifi de 1925’te yasalaşarak yürürlüğe girer.

1930 yılında Meclis Başkanlığı'na sunduğu "para ile çalışan makinelerin imtiyazının alınması hakkındaki teklifi" de müzakere edilir ve on beş sene müddetle, bu gelirlerin Himâye-i Etfâl'e bırakılması kabul edilir. 1932'de sunduğu "Çocuk Bayramı münasebetiyle şefkat pulu kullanılması teklifi" de görüşülerek kabul edilir. "Sıtma ile mücadele teklifi" de 1926'da müzakere edilerek kabul edilir. Dr. Fuad'ın kabul edilen teklifleri yanında Meclis'e sunduğu fakat kabul görmeyen teklifleri de vardır; "Çocuk vergisi ihdası teklifi", "Çocukların umumi filmlere ve tiyatrolara gitmelerinin men'i hakkında teklif", "Çocukların içki ve tütün kullanmalarının men'i hakkındaki teklifi" gibi.

Dr. Fuad, "Her memlekette olduğu gibi, bizde de ilk evvel ele alınması icab eden büyük dava çocuk davasıdır" söylemini bütün hayatına yayararak Meclis içindeki ve dışındaki çalışmalarını bu davaya hasretmiştir. Kabul edilmelidir ki, dönem şartları dikkate alındığında Dr. Fuad ve arkadaşlarının ileri görüşlülükle yaptığı her çalışma Türkiye ve çocuk davasının lehine olmuştur.

Kaynakça:

Akın, Veysi. Bir Devrin Cemiyet Adamı Doktor Fuad Umay, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 2000.

Gürbüz Türk Çocuğu Dergisi (1926-28 yılları arasındaki nüshalar)

Tarih ve Toplum, Sayı: 235, Temmuz 2003.